

Zaroślówka *Acrocephalus dumetorum* nowym gatunkiem w awifaunie Śląska

Blyth's Reed Warbler *Acrocephalus dumetorum* – a new species in Silesian avifauna

Aleksandra Wasieńska

Muzeum Przyrodnicze Uniwersytetu Wrocławskiego
ul. Sienkiewicza 21, 50-335 Wrocław
e-mail: olawasinska@biol.uni.wroc.pl

Krzysztof Koźlik, Katarzyna Mazur

e-mail: krzysiek_pluszczyk@interia.pl

Krzysztof Ostrowski

Marcinkowice 5, 55-020 Żórawina
e-mail: ostrowski85@o2.pl

Szymon Beuch

Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska
ul. Św. Huberta 35, 40-543 Katowice
e-mail: szymon.beuch@gmail.com

Zaroślówka *Acrocephalus dumetorum* to gatunek, którego główny zasięg występowania obejmuje tereny Azji Środkowej (południe Rosji, Kazachstan), a na zachód sięga do krajów Europy wschodniej i północno-wschodniej – Ukrainy, Białorusi, krajów bałtyckich i Finlandii. Te ostatnie kraje gatunek skolonizował w latach 40–60. XX w., a obecne populacje lęgowe liczą od kilkuset do kilku tysięcy par lęgowych (Kennerley i Pearson 2009). Całkowita liczebność populacji zaroślówek w europejskiej części zasięgu liczy obecnie ok.

2–5 milionów par lęgowych, co stanowi ok. 25–49% populacji światowej (BirdLife International 2015). Najdalej na zachód wysunięte stałe stanowiska lęgowe znajdują się w Szwecji, gdzie gniazduje obecnie kilkadziesiąt par (BirdLife International 2004). Jako gatunek zalatujący stwierdza się go od wielu lat w krajach Europy Zachodniej, np. w Hiszpanii, Włoszech czy na Maltzie (Cramp 2009). Mimo ekspansji gatunku w kierunku zachodnim, trwającej od prawie stu lat, w wielu krajach Europy środkowej i środkowo-wschodniej

został on stwierdzony dopiero niedawno. Pierwsze stwierdzenie na Słowacji miało miejsce w roku 2003, a na Węgrzech i w Czechach w 2014 (Trnka & Matula 2004, Trnka 2004, Hadarics 2015, <http://fkco.cz>). W Polsce pierwszy raz zaroślówkę obserwowano w roku 1967. Od tego czasu do roku 2014 gatunek ten wykazano w Polsce co najmniej 200 razy, z czego aż 121 obserwacji przypadło na lata 2010–2014 (Neubauer i in. 2009, Komisja Faunistyczna 2011–2015). Zdecydowana większość stwierdzeń dotyczy śpiewających samców, choć w rekordowym roku 2014 spośród co najmniej 39 stwierdzeń aż 17 dotyczyło ptaków schwytanych na Mierzei Wiślanej (Kośmicka i in. 2015).

Zaroślówka jest w Polsce spotykana przede wszystkim w północnej i północno-wschodniej części kraju, choć pojedynczych stwierdzeń dokonano także w Wielkopolsce, Ziemi Łódzkiej, Mazowszu, Lubelszczyźnie czy Podkarpaciu (Neubauer i in. 2009). Brakowało do tej pory obserwacji w regionie śląskim.

W dniu 24.05.2014, ok. godz. 10:00, podczas prowadzenia badań nad remizem *Remiz pendulinus* Aleksandra Wasińska nagrała nieznany sobie śpiew ptaka dochodzący z zakrzaczeń wierzbowych nad rzeką Baryczą w okolicy miejscowości Godnowa (gm. Milicz, woj. dolnośląskie). Ptaka tego widziała tylko przez krótką chwilę. Śpiew nagrywany był przez ponad 10 min. Ze względu na nierozpoznanie gatunku przez obserwatora nie powrócono na miejsce obserwacji w godzinach nocnych, a więc w okresie największej aktywności głosowej zaroślówki (Neubauer i in. 2009). Dopiero po dwóch tygodniach, w wyniku konsultacji z Janem Lontkow-

skim, udało się potwierdzić, że nagrany ptak był zaroślówką. Obserwacja ta została zaakceptowana przez Komisję Faunistyczną (2015) i była pierwszym stwierdzeniem zaroślówki na Śląsku.

Drugiego stwierdzenia tego gatunku dokonano jeszcze w tym samym roku. Dnia 5.06.2014 Krzysztof Koźlik nagrał w godzinach wieczornych nieznany sobie śpiew ptaka wróblowego na terenie osiedla willowego Zakrzów we Wrocławiu-Psim Polu (woj. dolnośląskie). Następnego dnia śpiew został oznaczony przez Szymona Beucha jako śpiew zaroślówki. Znalazca ptaka wraz z Katarzyną Mazur powrócili w miejsce obserwacji dnia 7.06 w godzinach porannych. Zaobserwowali wówczas, że zaroślówce asystuje drugi ptak z rodzaju *Acrocephalus*, który wraz z nią znosił żdźbła traw w jedno miejsce w kępie trzcin *Phragmites australis*, pokrzyw *Urtica dioica*, jeżyn *Robus* sp. i powoju polnego *Convolvulus arvensis*. W kolejnych dniach, mimo regularnych wizyt kilku obserwatorów, ptaków tamże nie stwierdzono.

Trzeciej obserwacji zaroślówki na Śląsku dokonał Krzysztof Ostrowski w miejscowości Nowojowice (gm. Żórawina; pow. wrocławski, woj. dolnośląskie), gdzie od 19.05 do 4.07.2015 obserwował (wraz z dwunastoma innymi obserwatorami) śpiewającego samca w typowym krajobrazie rolniczym. W dniach 27.06–4.07 samcowi towarzyszyła samica łożówki *A. palustris*. Ptaki nosiły żdźbła traw w kępę nawłoci, w której dnia 23.07 Krzysztof Ostrowski znalazł niedokończone gniazdo zaczepione o łodygi nawłoci na wysokości 60 cm nad ziemią. Gniazdo wyglądało jak typowe gniazdo ptaków z rodzaju *Acroce-*

Fot. 1. Siedlisko zaroślówki *Acrocephalus dumetorum* w Nowojowicach (fot. K. Ostrowski)

Photo 1. The habitat of Blyth's Reed Warbler *Acrocephalus dumetorum* in Nowojowice

Fot. 2. Samiec zaroślówki *Acrocephalus dumetorum* na stanowisku w Nowojowicach (fot. K. Ostrowski)

Photo 2. Male Blyth's Reed Warbler *Acrocephalus dumetorum* in Nowojowice site

phalus. Okoliczności dwóch ostatnich opisanych obserwacji sugerują, że na Śląsku może dochodzić do prób lęgów zarośłówki bądź lęgów mieszanych z łożówką. W Europie niejednokrotnie stwierdzano lęgi mieszane tych gatunków, zwłaszcza poza zwartym arealem zarośłówki, gdzie znalezienie przez nią partnera ze swojego gatunku jest trudniejsze. Mieszane lęgi notowano np. w Holandii czy w Norwegii (Neubauer i in. 2009). W całej Polsce dokonano szeregu obserwacji par lub pojedynczych zarośłówek noszących materiał gniazdowy, ale do tej pory udało się udowodnić tylko jeden przypadek lęgu. Miał on miejsce w roku 2011 w Dąbrówkach pod Wasilkowem (woj. podlaskie), gdzie prócz śpiewającego samca stwierdzono także obecność samicy z plamą lęgową oraz podlota zarośłówki (Tumiel i Grygoruk 2011).

Siedliska, w których stwierdzano obecność zarośłówek, to głównie bujne zakrzewienia porastające otwarte obszary łąkowe lub zarośla w pobliżu zbiorników i cieków wodnych (Neubauer i in. 2009). Wykazywano również gatunek na terenach zurbanizowanych – we wsiach czy w dużych miastach. Prócz Wrocławia stwierdzono zarośłóvkę np. w centrum Warszawy (Komisja Faunistyczna 2015). Na zimowiskach (rozciągających się od Pakistanu, przez Półwysep Indyjski po Birmę) ptak ten spotykany jest w ogrodach, uprawach herbaty czy zakrzewieniach na brzegach lasów (Gaston 1976). Zarośłóvką nie jest więc gatunkiem szczególnie wymagającym pod kątem wyboru siedliska. Mnogość odpowiadających jej miejsc dodatkowo utrudnia skuteczne znajdowanie w terenie tego skry-

tego ptaka. W celu zwiększenia szans na wykrycie śpiewających samców powinno się penetrować odpowiednie siedliska w godzinach nocnych w terminie od połowy maja do pierwszych dni lipca (Neubauer i in. 2009). Trzeba wówczas zwracać szczególną uwagę na możliwość obecności par lęgowych. Wraz ze wzrostem liczebności populacji i trwającej nadal ekspansji należy spodziewać się kolejnych stwierdzeń zarośłówki na Śląsku.

Summary

In 2014 and 2015 Blyth's Reed Warbler was observed respectively twice and once in the area of Silesia. These were the first records of the species in this part of Poland. In second case singing Blyth's Reed Warbler was paired with individual of unknown species and both birds were carrying nest material. In 2015 the bird was paired with a female of Marsh Warbler. A partly built, unfinished nest of these mixed pair was found. More than 200 records of Blyth's Reed Warbler have been reported from Poland so far. However, only one breeding attempt has been confirmed though several observations of nest-building have been made.

Literatura

BirdLife International 2004. Birds in Europe. Population estimates, trends and conservation status. BirdLife International, Cambridge.

BirdLife International 2015. Species factsheet: *Acrocephalus dumetorum*. Pobrano z <http://www.birdlife.org/datazone/species/factsheet/22714736> dnia 15/10/2015.

Cramp, S. 2009. Birds of the Western Palearctic. Bird-Guides [CD ROM], Oxford University Press, Oxford.

Gaston A. J. 1976. The moult of Blyth's reed warbler *Acrocephalus dumetorum*, with notes on the moult of other palaearctic warblers in India. Ibis 118: 247–251

Hadarics T. 2015. New species in the Hungarian avifauna in 2014. Ornis Hungarica 23: 156–162.

Kennerley P., Pearson D. 2009. Reed and Bush Warblers. Helm Identification Guides. Christopher Helm, London. ss: 336–342.

Komisja Faunistyczna 2011. Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 2010. Ornis Polonica 52: 117–149.

Komisja Faunistyczna 2012. Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 2011. Ornis Polonica 53: 105–140.

Komisja Faunistyczna 2013. Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 2012. Ornis Polonica 54: 109–150.

Komisja Faunistyczna 2014. Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 2013. Ornis Polonica 55: 181–218.

Komisja Faunistyczna 2015. Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 2014. Ornis Polonica 56: 99–136.

Kośmicka A., Kośmicki A., Malczyk P., Janczyszyn A. 2015. Liczny pojaw zaroślówni *Acrocephalus dumetorum* na Mierzei Wiślanej wiosną 2014 roku. Ptaki Pomorza 5: 111–115.

Neubauer G., Sikora A., Stawarczyk T. 2009. Występowanie, elementy ekologii i metody wykrywania zaroślówni *Acrocephalus dumetorum* w Polsce. Not. Orn 50: 251–267.

Trnka A. 2004. Výskyt trsteniarika krovinného (*Acrocephalus dumetorum*) v Európe – posúva sa hranica jeho rozšírenia ďalej na západ? Sylvia 40: 119–123.

Trnka, A. i Matula, J. 2004. First record of Blyth's Reed Warbler *Acrocephalus dumetorum* (Passeriformes, Sylviidae) from Slovakia. Biologia 59 (5): 682.

Tumiel T., Grygoruk G. 2011. Pierwsze stwierdzenie lęgu zaroślówni *Acrocephalus dumetorum* w Polsce. Ornis Polonica 52: 288–291.